

- Julià Guillamon: *El dia revolt. Literatura catalana de l'exili*. Barcelona: Empúries, 2008. 528 pàgs. ISBN 978-84-9787-340-6.

Obrir *El dia revolt* és, en certa manera, com obrir un bagul de records. És un bagul col·lectiu, una mica de tots, ple de fotografies, documents i objectes personals dels seus protagonistes. Entre les seves pàgines podem trobar des d'un tovalló de paper amb les signatures d'alguns dels refugiats de Roissy-en-Brie, fins la càmera amb la qual Pere Calders filmava la seva família a Mèxic. Arran d'aquests records els supervivents de l'exili ens transporten a un moment encara no tan llunyà, però encara tan desconegut per a molts.

L'objectiu de *El dia revolt* és fer una aproximació a l'exili literari català, no des de les seves obres, sinó des dels seus autors. El llibre consta de quaranta-dos reportatges agrupats segons el lloc d'acollida: Paris, Montpeller, Buenos Aires, Santiago de Xile, Santo Domingo, L'Havana, Caracas, Mèxic DF... L'autor, Julià Guillamon, segueix els rastres dels exiliats fent un recorregut per les principals estacions de l'exili.

L'edició conté més de cinc-centes fotografies que acompanyen els testimonis en primera persona i la doten de gran dinamisme. Les imatges no ens mostren solament els protagonistes, sinó que també ofereixen una selecció d'alguns dels seus objectes personals que els autors portaren a

l'exili o que van guardar com a record. No obstant, l'obra no és només una compilació de testimonis i objectes o imatges, sinó que està basada en un coneixement profund de l'exili català. S'ha de subratllar la remarcable investigació darrere *El dia revolt*, fruit d'un exhaustiu treball de recerca del seu autor. Julià Guillamon fou comissari de l'exposició *Literatures de l'exili*, organitzada pel Centre de Cultura Contemporània de Barcelona, inaugurat en octubre de 2005. L'exposició, itinerant, va portar l'autor per diversos centres de l'exili com ara Xile, Mèxic o Argentina, i li va donar l'oportunitat de documentar-se i conèixer els desterrats des de la singular perspectiva amb la qual ens presenta l'obra. Guillamon, crític de *La Vanguardia* i autor de títols com *La ciutat interrompuda*, ha obtingut amb *El dia revolt* una excel·lent acollida de la crítica, sent mereixedor de diversos premis com el Premi Octavi Pellissa (2006), el Premi Ciutat de Barcelona d'Assaig (2008) i el Premi Lletra d'Or (2009).

El títol de l'obra fa referència al poema homònim de Josep Carner, "El dia revolt", publicat en 1918 en el seu llibre *Bella terra, bella gent*. En les últimes pàgines de l'edició trobem el poema imprès i tenim el privilegi d'escoltar-lo de la pròpia veu de Carner, atès que s'inclou un disc compacte on podem escoltar el seu enregistrament original de 1963. Malgrat que el poema no pertany a l'obra de l'exili de l'autor, es pot llegir com una reflexió sobre l'estat d'ànim de l'exiliat: Carner ens parla de sol, de pluja i de vent, al igual que l'esperit de l'exiliat es troba alhora intranquil i temorós, amb l'esperança de que amaini, però també amb moments de serenitat i l'excitació d'un nou començament. Tot això és el que ens transmet *El dia revolt*: el drama de l'exili al costat de les anècdotes del dia a dia dels desterrats. Com el seu autor afirma: "Sovint, quan es parla de l'exili, s'acostuma a oferir una visió que realça els moments dramàtics i deixa de banda els aspectes més quotidians" (pàg. 22). En conseqüència, l'obra ens ofereix una peça que ens faltava per a compondre el puzzle de l'exili: podem llegir sobre la crua experiència en el camp de concentració d'alguns autors, de les misèries que tingueren de patir a l'exili o de com ho van perdre tot a la pàtria, però, al mateix temps trobem anècdotes entranyables. Per exemple, Enric Cluselles descriu com Pere Calders camí de l'exili canvià unes sabates per un fusell (pàg. 28). Ens conta també que en el refugi de Roissy-en-Brie nasqueren parelles com les de Mercè Rodoreda i Armand Obiols o Anna Murià i Agustí Bartra (pàg. 32). Teresa Rovira relata com en el pis que llogaven en Montpeller el seu pare, Antoni Rovira i Virgili, feia armaris i llibreries amb caixes d'ous (pàg. 38), etc.

Obrir *El dia revolt* és doncs endinsar-se en un èxode literari per veure les circumstàncies que envoltaven els autors i les seves famílies, el que sentien, les seves impressions en els països que els van acollir, les condicions en les quals vivien i com visqueren els esdeveniments històrics de l'època. Les aportacions i els testimonis ens parlen de la guerra, la marxa de la pàtria, la vida en el nou país i la qüestió del retorn a Catalunya, així com de la por, la fam, la inadaptació, els amics i la unió dins del cercle d'exiliats.

A més de resultar una valuosa ferramenta per a l'estudi de la literatura catalana, *El dia revolt* és una veritable joia per a combatre la desmemòria històrica: no ens deixa oblidar el passat, ens el porta al present perquè siguem conscients de les experiències en l'exili del poble català, donant al lector a conèixer els autors i les seves obres més significatives, apropant-lo als contextos en que es crearen.

El dia revolt, amb el seu enfocament poc convencional, ens deixa conèixer una nova cara de l'exili a la qual no estem acostumats i és recomanable, per la seva amena lectura, a un públic més ampli que únicament els estudiosos de la literatura catalana de l'exili. ■

- Trinidad Marín Villora, Uniwersytet Wrocławski, Instytut Filologii Romanskiej, Wydział Filologiczny, Plac Biskupa Nankiera 4, PL-50-140 Wrocław, <trinidad.marin@uni.wroc.pl>.